

५६

॥ अध्वरीसत्तनारायणव्रतकथा ॥

ASHA ARCHIVES

3587

॥ स न ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ ॥ अथ श्रीसामनारायणपूजनविधिः ॥ व
तीरविसंक्रांतिदिने यो रीमास्यामेकादश्यां पश्चिमदक्षिणधनुर्भदिने वा
सायंकाले स्नानं कृत्वा पूजां स्यात्तमागतासने उपविश्य श्यामवस्त्रपवित्र
धारणं कृत्वा मण्डलं तस्यापि तु गणाय स्वादिगौरीवरुणाय च लोकपा
तसूर्यादि नवग्रहादिदेवतप्रसादिदेवतेशादि चतुःषष्टिदेवता
ब्रह्मादीनां प्रतिष्ठावाहनं कृत्वा संकल्पं कुर्यात् ॥ ॐ ॥ ॐ ॥

॥ राम ॥

१

इति पात्रम् ॥ मुक्ताकिन्यासु यद्गारि सर्वपापहरं धुम्रं ॥ तदिदं क
ल्पितं देवसम्पन्नं चतुर्भुजं त्वया ॥ ५ ॥ इत्याचमनं ॥ स्नानं
पंचांगेनैर्देवगृहाणां गुरुवो नमः ॥ अनाथनाथ सर्वभूषणाय नमः ॥
शिव ॥ ६ ॥ इति स्नातम् ॥ वेदसूक्तसनापुर्णं यथाशास्त्रं सन्नि
ते ॥ सर्ववर्षां प्रदेदेव वाससीते विनिर्मिते ॥ ७ ॥ इति स्नातम् ॥
अथ विष्णुमहेशानां निर्मितं ब्रह्मसूत्रकम् ॥ गृहाणां गवाम्बिजा सर्व
दाफलदाभव ॥ ८ ॥ इति यज्ञोपवीतम् ॥ श्रीवसुदेवदत्तं दिव्यं गवा

॥ स. ना. ॥ अं सुमनो हरम् ॥ विलेपनं सुरश्रेष्ठं श्रीमर्थं प्रतिगृह्यताम् ॥ ९ ॥
 इति धूपम् ॥ आज्याक्तवर्तिसंयुक्तं वह्निना दीपितं च यम् ॥ दीपं गृहा
 सा देवेश त्रैलोक्यनिमिश्रपहम् ॥ १० ॥ इति दीपम् ॥ घृतयुक्तं ह
 विद्यान्तं पायसं वासशर्करम् ॥ तानाविधं च नैवेद्यं विष्टो मे प्रतिगृह्य
 ताम् ॥ ११ ॥ इति नैवेद्यम् ॥ सर्वपापहृदं दिव्यं गांगेयं निर्मलं
 जलं ॥ पानार्थं च मया दत्तं गृहारां प्रमुखो नमः ॥ १४ ॥ इत्याचम
 नीयम् ॥ लवागकर्पूरयुतं तांबूलं सुरप्रजितम् ॥ श्रीमागृहारा देवे

॥ राम ॥

३

कामजसोखं विवर्द्धय ॥ १५ ॥ इति मातूलं ॥ इदं फलं मया दत्तं स्या
 धितं पुरतस्तव ॥ तेन मे स फलावाप्तिर्भवेत्तु नानि नमः ॥ १६ ॥
 इति पूगीफलम् ॥ चतुर्वर्तिसमायुक्तं गोघृतेन च पूरितम् ॥ नीरं नने तुलं
 नुद्योभवत्येव न गत्यति ॥ १७ ॥ इति नीरं गुणम् ॥ यातियाति च दुः
 खाति सर्वपापहृता निचः ॥ तानि तानि विनश्यन्तु प्रदक्षिणा मदे पदे
 इति प्रदक्षिणाः ॥ ततः पुण्यां जलं गृहीत्वा स्तुतिं कुर्यात् ॥ यस्या
 भक्तियोगेन पञ्चमुखं फलं जलम् ॥ निवेदितं च नैवेद्यं न हृद्गारा मुक्त

॥ म. ना ॥ मया ॥ १६ ॥ त्वदीयं वस्तु गोविन्द तुभ्यमेव समर्पये ॥ गृह्णाण सुमु-
 खो भूत्वा प्रसीद पुरुषोत्तम ॥ २० ॥ मं वही नं क्रिया ही नं भक्ति ही नं
 जनार्दनम् ॥ यत्पूजितं मया देव परिपूरात दत्तु वै ॥ २१ ॥ अमो घं
 पुण्डरीकाक्षं नृसिंहं देव सुन्दरम् ॥ हृषीकेशं जगन्नाथं वार्गाशवर,
 दायकम् ॥ २२ ॥ सगुणं च गुणातीतं गोविन्दं गच्छ उर्व्वजम् ॥
 जनार्दनं जनानन्दं जानकीवल्लभं हरीम् ॥ २३ ॥ अणामानि सदा
 भक्त्या नारायणमनुपास्य ॥ दुर्गमे विद्यमे धीरे शूराणां परीयिष्यते ॥

॥ राम ॥
 ४

२४ ॥ भित्तिारयतु सर्वं पुनर्था निष्ठ भवत्यु- ॥ नामान्ये तानि संकी-
 र्णं इषितं फलमाप्नुयात् ॥ २५ ॥ तत्पुनरायशां देवं वंदे हं का-
 मदे प्रभुम् ॥ लीलया विततं विश्वं येन तस्मै नमो नमः ॥ २६ ॥
 अथ कथा प्रसंगः ॥ ॥ एकदा मुनयस्सर्वे सर्वलोकहितो-
 ता ॥ सुरभ्ये नैमिषारण्ये गोविन्दं च कर्मनोरमा मु- ॥ १ ॥ तदं-
 तरे महातेजा व्यासगिरिव्योमहावशाः ॥ सूतः शिष्यगरोर्व्वरः
 समायातो हरिं स्मरन् ॥ २ ॥ तमायात सेना लोक्य सूतशास्त्रा

॥ स. गा. ॥ र्थपारगम् ॥ मुनिसर्वसमुत्पत्त्यः शौनकाद्यास्तपोविनाः ॥ ३ ॥ सो
 पिता सहस्राभक्त्या मुनीन्परमवैष्णवान् ॥ नमामददवदुमौ सर्वधर्म
 विदांवरः ॥ ४ ॥ वरासने महाबुद्धिस्तदंते मुनिसत्तमैः ॥ उवाच स
 दसो मध्ये स वैः गरोर्वृतः ॥ ५ ॥ तत्रोपविष्टं तस्मै शौनको
 मुनितनयः ॥ बन्धाभिलिप्तिमां वाचमुवाच विनयाच्चितः ॥ ६ ॥
 शौनक उवाच ॥ महर्षेः स्मृतसर्वज्ञकलिकाले समागते ॥ ॥ रामा ॥
 केनोपायेन भगवन् हरिभक्तिर्भवेन्नृणाम् ॥ ७ ॥ कलौ स ५

वैभविष्यन्ति पापकर्मपरायणाः वेदविद्याविहीनाश्च ते मां श्रेयः
 कथं भवेत् ॥ ८ ॥ कलावन्तगताः प्राणाः लोकाः स्वल्पा युवत
 था ॥ निर्धनाश्च भविष्यन्ति नाना पीडाप्रपीडिताः ॥ ९ ॥ प्रया
 ससाध्यं सुकृतं शास्त्रेषु प्राथितं हि ज ॥ तस्मात्केपि करिष्यन्ति क
 लौ सुकृतं जनाः ॥ १० ॥ सुकृतेषु विनयेषु प्रवृत्तेषां पापकर्म
 णि ॥ सर्वं शास्त्रतय सर्वं गमिष्यन्ति तुराशया ॥ ११ ॥ स्वल्प
 श्रमे रत्यविर्गैरत्यकाले भवसत्तम ॥ यथा भवेन्महाधुरयं तथा क

॥ स ना ॥ धयसूक्त ॥ १२ ॥ बस्योपदेशतः पुरायेपापं वा कुरुते जनः ॥ स
 न जागी भवेन्मर्त्य इति शास्त्रे मुनिर्णयः ॥ १३ ॥ पुराणोपदेशी सद
 यः कैतवे श्रविवर्जितः ॥ अपायेन विरोधी च चत्वारः केशवोपमाः
 १४ ॥ ज्ञानं संप्राप्य संसारे येः परं भो न यच्छति ॥ ज्ञानरूपी हरिस्त
 स्मै प्रसन्न इव नेक्ष्यते ॥ ११ ॥ ज्ञानरत्नैश्चालैश्च परसेतो वल्ल ॥ राम ॥
 भरः ॥ सजेयः समतो नूनं नररूपं वरो हरि ॥ १६ ॥ ब्रजेन तपसा ॥ ६

किंवा प्राप्यते वा छितं फलं ॥ तत्सर्वं श्रोतुमिच्छामि कथयस्व महासते ॥
 १७ ॥ त्वमेव मुनि शार्ङ्गलवेदवेदांगपारगः ॥ त्वदंते न हि वक्तव्यो यत्तत्त्वं
 व्यासशिषितः ॥ १८ ॥ सुत उवाच ॥ ॥ धन्योऽसि त्वं मुनि श्रेष्ठ त्वमेव वै
 जवायरा ॥ यतः समस्तलोकानां हितमिच्छसि - - वद ॥ १९ ॥ शृ
 राशौ न कवक्ष्यामि यन्वया श्रोतुमिच्छते ॥ नारदेनैव मुक्तः स नृभगवा
 न्कमलायतिः ॥ २० ॥ सुरैर्वये यथैवाह तः चतुरास्व समाहितः ॥

॥ स. ना. ॥ २१ ॥ इति श्रीस्कन्दपुराणे वारवरोडे सत्यनारायणप्रतफथायां
 धर्मोऽध्यायः ॥ १ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ एकदा नारदो योगी परा
 ग्रहवांछया ॥ पर्यटन् विविधां लोकान् मर्त्यलोकमुयागतः ॥ १ ॥
 तत्र दृष्ट्वा जना सर्वानां क्लेशसमन्विताः ॥ नाना योनिसमुत्पन्नाः
 क्लिब्यन्ते पापकर्मभिः ॥ २ ॥ केनोपायेन वै तेषां दुःखनाशो भवे
 दुर्धनं ॥ इति संचिन्त्य मनसा विष्णुलोकं गतस्तदा ॥ ३ ॥ तत्र नाराय
 णं देवं शुक्लवर्णं चतुर्भुजं ॥ शोखचक्रधरं देवं वनमालाविभूषितम्

॥ रामा ॥
 ७

४ ॥ दृष्ट्वा तं देवं देवेशं स्तोत्रं सप्रपन्नकमे ॥ ५ ॥ नारद उवाच ॥ न
 मस्ते वाङ्मनातीतरुवायानेन शक्तये ॥ आदिमध्यान्तहीनाय निर्गुणा
 यं गुणान्मने ॥ ६ ॥ सर्वधामादिभूताय भूतानामार्तिगाशिने ॥
 त्वा स्तोत्रं ततो विष्णुर्नारदं प्रत्यभाषत ॥ ७ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥
 किमर्थं गतोऽसि त्वं किं ते मनसि वर्जते ॥ कथयस्व महाभाग तत्सर्वं
 कथयामि ते ॥ ८ ॥ नारद उवाच ॥ मर्त्यलोकजनाः सर्वे नानाशोक
 समन्विताः ॥ नाना योनिसमुत्पन्नाः पञ्चमे पापकर्मभिः ॥ ९ ॥

॥ स. ना. ॥

तत्कथं समयमाथलपूषामेनतद्द॥ श्रोतुमिच्छामि तत्सर्वं कृपासि
यदि ते मयि ॥ १० ॥ श्रीभगवानुवाच ॥ साधुष्टं त्वया वक्तव्यं
कानुग्रहं वाञ्छया ॥ यत्कृत्वा मुच्यते मोहाभच्छुरात्स्ववदामि ते ॥
११ ॥ व्रतमस्ति महापुरुषं स्वर्गं भुवि वदुर्ध्वभं ॥ न वदामि ह्यन्यथा विप्र
प्रकाशोक्तिं यते धृता ॥ १२ ॥ सत्पुनरायरास्ये कं व्रतं सम्पद्विधा
नत ॥ कृत्वा सप्तः सुखं भुक्त्वा परत्र मोक्षमाप्नुयात् ॥ १३ ॥ तच्छु
त्वा भगवद्वाक्यं नारदः पुनरब्रवीत् ॥ १४ ॥ किं फलं किं विधानं च

॥ रामः ॥

८

कृतं केन च तद्भुतम् ॥ तत्सर्वं विस्तारं हिकदा कार्यं हितं भूतम् ॥ १५ ॥
श्रीभगवानुवाच ॥ दुःखशोकादिशोभनं धर्मधाम्यविवर्द्धनम् ॥ लोभाग्रसं
नतिकरं सर्वत्र विजयप्रदम् ॥ १६ ॥ यस्मिन्कस्मिन्दिने मर्मो भक्तिभ्रष्टा
समन्वितः ॥ सत्पुनरायरास्यं देवं यजेच्चैव विशासुरे ॥ १७ ॥ बांधवे प्राण
रौ श्रेयं सहितो धर्मतत्परः ॥ नैवेद्यं भक्तिं तोदय्यात्स यादं भक्ष्यमुत्तमं ॥
१८ ॥ रम्भाफलं धृतं क्षीरं गोधूमस्य च चूर्णकम् ॥ अभावे शालिचूर्णं
वा शर्करा च गुडं तथा ॥ १९ ॥ स यादं सर्वभक्ष्याणि सकीकृत्यति वै

॥ स. वा. ॥ दयेत् ॥ विषादक्षिरादप्राक्तथोक्तत्वाजनैः सह ॥ २० ॥ ततश्च
 वंशभिस्सां विषेभ्यः प्रतिपादयेत् ॥ प्रसादनक्षयेद्रत्नानाम्पवाप्रादि
 कचरेत् ॥ २१ ॥ ततस्तु स्वगृहं गच्छेत् स तपनारायणं स्मरन् ॥ एवं कृत्वा
 मनुष्याणां वांछासिद्धिर्न वेदुवम् ॥ २२ ॥ विशेषतः कलियुगे नाम्नो
 पाद्योक्तिभूतले ॥ कथामस्य प्रवक्ष्यामि कृतं येन पराजने ॥ २३ ॥
 इति श्री रेवात्वरौ स तपनारायणव्रतकथायां द्वितीयोऽध्यायः ॥ २ ॥
 श्री भगवानुवाच ॥ कश्चित्काशीपुर्यामेवासीद्विप्रोतिमिह नः ॥

॥ राम ॥
 ६

अधुना कृत्वा कृत्यं भूत्वा नित्यं वभ्राम भूतले ॥ ३ ॥ इति तं ब्राह्मणं द
 द्वाभगवान् ब्राह्मणं प्रियः ॥ ब्रह्म ब्राह्मणं रूपं पप्रच्छ द्विजमादरात् ॥ ४ ॥
 किमर्थं भ्रमते विप्रमही कृतज्ञानं सुदुःखित ॥ तत्सर्वं श्रोतुमिच्छामि क
 थं तां यदि रोचते ॥ ३ ॥ विप्र उवाच ॥ ब्राह्मणोति हरिर्ज्ञो हं भिक्षार्थं
 भ्रमते महि ॥ उपाये यदि जानासि क्व पया कथय प्रभो ॥ ४ ॥ ब्रह्म
 ह्मण उवाच ॥ स तपनारायणो देवो वांछितार्थफलप्रदः ॥ तस्य त्वेदं
 जगद्गुरुं कुरुष्व व्रतमुत्तमं ॥ ५ ॥ यत्कृत्वा सर्वदुःखेभ्यो मुक्तो भ

॥ सना ॥ ब्रतिमानवः ॥ विधानं च व्रतस्यास्य विज्ञाया भाव्य यत्नतः ॥ ८ ॥ सत्यना
 रायरागे दृष्टस्तत्रैवांतरधीयतः ॥ जज्ञः प्रातः करिष्यामि व्रतं मनसि निश्चि
 तम् ॥ ७ ॥ इति संचित्य विप्रो सो रात्रौ निद्रां न लब्ध्वा ॥ ततः
 प्रातः समुत्थाय सत्यनारायण व्रतं ॥ ८ ॥ करिष्ये इति संकल्प्य
 भिक्षार्थं मगसादिजः ॥ तस्मिन्नेव दिने विप्रः प्रचुरं द्रव्यमाप्नुयात् ॥ ९ ॥ रामः ॥
 तेनैव बंधुभिः साहित्यं सत्यव्रतमाचरेत् ॥ सर्वदुःखविनिर्मुक्तः सर्वस

म्यत्समन्वितः ॥ १० ॥ बभूव स हि ज ध्रेष्ठो व्रतस्यास्य प्रसादतः ॥ ततः प्र
 भृति काले च मासि मासि व्रतं कृतम् ॥ ११ ॥ श्रीभगवानुवाच ॥
 सर्वतारायरास्येदं व्रतं सात्वादिजो नमः ॥ स ज्ञानेन दवास्तरास्य कुडुम्ब
 सह पूजनम् ॥ सर्वपापविनिर्मुक्तो दुष्टैर्भयोक्षमाप्नुयात् ॥ १२ ॥
 व्रतं चेदं यदा विप्रः पृथिव्यां संचरिष्यति ॥ तदैव सर्वदुःखं च मनुष्यस्य
 विनश्यति ॥ १३ ॥ इति श्रीदेवाख्ये सत्यनारायण व्रत कथायां नृ
 तीयोऽध्यायः ॥ ३ ॥ सूत उवाच ॥ सर्वतारायरो नेनैकं नारदाय महा

॥ स. ता ॥ लने ॥ मयापि कथितं विप्र किमन्यत्कथयामि ते ॥ ४ ॥ शौनक उवाच ॥
 ततो विज्ञातुं केन वृथि व्योचरि तं मुने ॥ तत्सर्वं श्रोतुमिच्छामि श्रद्धास्मा
 कं प्रजायते ॥ ५ ॥ तूत उवाच ॥ शृणु ध्वं मुनयः सर्वे तस्मादेतं क्लृ
 तं भुवि ॥ एकदा स हि जवरो निज विना तु सारतः ॥ ३ ॥ वं धुभिः स्वज
 नैसा ईदृशं कर्तुं समुद्रात् ॥ स तस्मिन्नेव काले तु काष्ठ केता समागतः
 ४ ॥ वहिः कालं च संस्थाप्य विंशस्य मदि रं ययौ ॥ शुभया परिपी
 डात्मा विप्रं दृष्ट्वा तथा विधे ॥ ५ ॥ प्रणिपत्य हि जं प्राह किमिदं क्रिय

॥ राम ॥

११

ते त्वया ॥ कृते किं फलमाप्नोति विलसरा इदमे प्रभो ॥ ६ ॥ विप्र उवाच ॥
 सत्य नारायणस्येदं व्रतं सर्वेप्सितं प्रदम् ॥ ७ ॥ ३ ॥ स्वशोकादिशमनं
 सर्वत्र विजयप्रदम् ॥ यस्य प्रसादान्मे सर्वधनधान्यादिकं महत् ॥ न तस्तु
 न द्रुतं भ्रत्वा काष्ठ केतातिहर्षितः ॥ ८ ॥ पयो जलं प्रसादं च भुक्त्वा
 न न्नगरं ययौ ॥ सत्य नारायणं देवं चिंतयन् स्थिरमानसः ॥ ९ ॥ का
 ष्ठं रिक्कयंतो ग्रामे प्राप्य तेषां शयद्रुतं ॥ तेनैव सप्त देवस्य करिष्ये व्रत
 मुत्तम ॥ १० ॥ इति संचितं मनसा काष्ठं कृत्वा तु मस्तके ॥ जगाम नग

॥ स. ना. ॥ रेख्ये बनिनायत्र संस्थिति ॥ ११ ॥ तदिने काष्ठमौल्यं च द्विगुणं प्राप्नुवा
 नसौ ॥ ततः प्रसन्नहृदयः सुषकं कदलीफलं ॥ १२ ॥ सर्कशं घृतकुम्भं
 च गोक्षिप्रस्य च चूर्णकम् ॥ धृतैकत्र स्यादं च गृहीत्वा गृहमाययौ ॥ १३
 ततो बंधूनामाहूय चकार विभिन्ना व्रतम् ॥ तद्भुतस्य प्रसादेन धनपुत्राणि
 नो भवतु ॥ १४ ॥ इह लोके सुखं भुङ्क्ता चात्रैकस्य पुरं ययौ ॥ पुनरप्य
 स्ववक्ष्यामि भृशतश्च धनं सत्तमम् ॥ १५ ॥ इति श्रीरिवारस्य सौंदर्य लता ॥ राम ॥
 रायराजकथायां चतुर्थोऽध्यायः ॥ ४ ॥ सूरजवाच ॥ आ ॥ १२

सीतुल्का मुखो नाम नृपतिर्वलिनावरः ॥ जिनेन्द्रियः सत्यवादी ययी देवालयं
 प्रति ॥ १ ॥ दिने दिने धनवदत्ता सदिजासम तोषयतु ॥ भार्या तस्य प्र
 मुग्धा च सरोजवदना सती ॥ २ ॥ भद्रशीला तदीतीरे सत्यस्य व्रतमा
 चरतु ॥ सतस्मिन्नतरे तत्र साधुरेकः समागतः ॥ ३ ॥ वारिण्यार्थं वहु
 धनैरुनेकैः परिपूरितः ॥ नावसंस्थाप्य तन्नीरे जगाम तत्र तं प्रति ॥ ४ ॥
 दृष्ट्वा तत्र व्रतं सम्यक् प्रच्छविनयान्वितः ॥ ५ ॥ साधुस्तवाच ॥ कि
 मिदं कुरु ये राजन् भक्तिपुक्तेन चेतसा ॥ प्रकाशं कुरु तं तस्य सर्वं श्रोतुमिच्छा

॥ स. ना. ॥ मिसां प्रतम् ॥ ६ ॥ रामो वाच ॥ पूजनं क्रियते साधो विष्णो रत्न तने जसः
 व्रत च स्वजने साईं पुत्रा आवाप्ति वांछया ॥ ७ ॥ प्रत्यु वाच ततो नत्वा रा
 जान पध्वं वच ॥ साङ्ग कथय मे रा जन् व्रतमे न करे म्प हम् ॥ ८ ॥ म
 मापि संततिर्नास्ति सतत्मा इति नां कुर्वम् ॥ ततो निवृत्तो वारिण ज्यात्सा न दो
 गृहमागतः ॥ भार्या ये कथितं सर्वं व्रतं च संतति प्रदम् ॥ ९ ॥ नदा व्रतं
 करिष्यामि यदमे संततिर्भवेत् ॥ अत्यं काले गते तस्य भार्या लीलावती
 सती ॥ १० ॥ गर्भयुक्ता नदचिन्ता भवेद्दुर्मपरायणा ॥ पूर्णे गर्भे ततो

॥ रामा ॥
 १३

जाता वालिका चान्तिर्निर्मला ॥ ११ ॥ दिने दिने वर्द्धमाना भुक्त पक्षे यथा
 शशि ॥ ततो तारिण सुताया श्वजा न कर्म समाचरेत् ॥ १२ ॥ नान्ना क
 लावती चेति तन्नाम करणं कृतम् ॥ ततो लीलावती ग्राहत्वामि नं मधुरं व
 च ॥ १३ ॥ न करोषि किमर्थं न पुरा संकल्पितं व्रतम् ॥ विवाह समये
 ह्यस्याः करिष्यामि व्रतं प्रिये ॥ १४ ॥ इति भार्या समाश्वास्य जगाम
 नगरं प्रति ततः कलावती कन्या ववृधेपि नृवेश्मनि ॥ १५ ॥ दृष्ट्वा क
 न्यां ततो साधु नगरे साविभिः सह ॥ मंत्रयित्वा ततो हूतं प्रेषयामास ध

॥ स. ना. ॥ निवित्त ॥ १६ ॥ विवाहार्थं च कन्यायावरं श्रेष्ठं विचारयन् ॥ तिलात्तप्रश्न
 इतो सौ कोचनं नगरं यथौ ॥ १७ ॥ तस्यादेकं वरिणं कुत्रे समादाय गतो
 हितः ॥ इच्छाते सुंदरं बालं वरिणं कुत्रे गणात्विजम् ॥ १८ ॥ सातिभिर्व
 धुभिः सदिपरितुष्टेन चेतसा ॥ दत्तवासाधु प्रजाय कन्यां तस्मै विधानतः
 १९ ॥ ततो भाग्यवशात्तेन विस्मृतं पुनः पुनम् ॥ विवाहसमये व्यस्य
 स्तेन रुष्टो भवत्प्रभु ॥ २० ॥ ततः कालेन नियतो निर्जन्म विशारदः ॥ **॥ रामा ॥**
 पारिजाता कोक्षयाशीघ्रं जाग्रत्सा सहितो वरिणः ॥ २१ ॥ **॥ रत्न ॥** १४

सारपरेरम्ये गत्वा सिंधुसमीपतः ॥ पारिजातमकरोत्साधुर्जामाचा श्रीम
 तासह ॥ २२ ॥ पुरीतिर्ययनगरे चन्द्रकेतोर्नृपस्य च ॥ तस्मिन्नेव
 काले तु सत्यनारायणः प्रभुः ॥ अष्टप्रतिज्ञां मातुः कृपां पतस्मै प्रद
 भवान् ॥ २३ ॥ स्वप्रभुतिक्रियत्कालं मुहुः स्वभविष्यति ॥ तस्मि
 न्नेव दिने शोधनमादाय नत्कह ॥ २४ ॥ तेनैव वर्त्मना यातः पृथुदे
 शं विलोकयन् ॥ स्वपश्चाद्वावकादूता इच्छाभीतेन चेतसा ॥ २५ ॥
 धनसंस्थाप्य तत्रैव दृश्यतामसमा त्वलः ॥ ततो दूता समायाता यत्रासी

॥ स. ना. ॥ सज्जनो वरिणः ॥ २६ ॥ दृष्ट्वा तृपधमं तत्र बद्धा हृता वरिणः कुतो ॥ हर्ष
 युक्ता धावमाना दुष्टुर्नृपसमीपतः ॥ २७ ॥ तरकरीं दोलमान्नीतो विलो
 कपापयधमो ॥ तेनास प्रसन्नः शीघ्रं दृष्टं बद्धा तु तावभौ ॥ २८ ॥
 स्यापया मासुरे वाथुकारा गारे विचारतः ॥ २९ ॥ सूत उवाच ॥ माय
 या सत्यदेवस्य न श्रुतं चैतयोर्वच ॥ ततस्तयोर्दृष्टं सत्यगृहीतं चंद्रकेत
 ना ॥ ३० ॥ तच्छापाच्च ततोर्गेहेभार्याचंद्रः खिताभवत् ॥ चोरेणा
 परुतं सर्वं गृहे यच्च स्थिरं धनम् ॥ ३१ ॥ आधिष्ठाधिसमाद्युक्ताक्षु

॥ गुणः ॥
१५

सिपासासमाकुला ॥ अन्नचिंता पराभूता बन्धामच गृहे गृहे ॥ ३२ ॥ त
 थाकुलावती कन्या बन्धामप्रतिवासरम् ॥ सकस्मिन् दिवसे रात्रौ क्षुवा
 र्तादिनमंदिरं ॥ ३३ ॥ गत्वा पश्य द्रुतं तत्र सत्यनारायणस्य च ॥ उच्य
 विश्वकथां श्रुत्वा वरं प्रार्थ्या भिवांछितम् ॥ ३४ ॥ प्रसादं भक्षणां कृ
 त्वा ययौ रात्रौ गृहं प्रति ॥ ततो लीलावती कन्यां भर्तृयामास तां भृ
 शम् ॥ ३५ ॥ प्रविशन्तौ स्थिता कुचकिंते मतसि वर्जने ॥ कन्या क
 लावती प्राह मातरं प्रति सत्वरं ॥ ३६ ॥ द्विजालये बुते मातर्दृष्ट्वा वां

॥ स ना ॥

हितसिद्धिदम् ॥ ननु त्वाकं न्य। का वाक्ये व्रतकर्तृसमुद्यता ॥ ३७
समुतासा वशि कभाया सत्यनारायणा स्वच ॥ व्रतचक्रे च वै साध्वी
वर्धुभिः स्वजनैः सह ॥ ३८ ॥ भर्तृजा मानरोक्षि प्रमागहे नानि जा
श्रमम् ॥ इति दिव्यं वरं ववे सत्यदेवं पुनः पुनः ॥ ३९ ॥ अपराधं च
भर्तृमै जा मानुः क्षंतुमर्हसि ॥ व्रतेन तस्य तु कोसौ सत्यनारायणः
पुनः ॥ ४० ॥ दर्शयामास त्वग्रहि चन्द्रकेतुं नृपो नमम् ॥ वंदि
नो मोचय प्राज्ञं वशिजो नृपसत्तम ॥ ४१ ॥ देयं धनं वत तत्सर्वम्

॥ राम ॥

१६

हीनं यत्त्वयानयो ॥ नो चेत्वां नां शयिष्यामि सराज्यं धनं पुत्रं कम् ॥ ४२
एव साभाष्य राजानं ध्यानगम्यो भवत्यु ॥ नतः धनान्न समये राजा च
स्वजनैः सह ॥ ४३ ॥ उपविष्य सभामध्ये प्राह मं विजनं प्रति ॥ वंद्यो म
हाजनो शीघ्रं मोच हो वशि कसुतो ॥ ४४ ॥ इति राजो वचंश्रु त्वमि
चयित्वा महाजनो ॥ समानीय नृपस्याग्रे प्रोवाच विनयान्वितः ॥ ४५
आसीतो हो वशि कपुत्री पुक्तो निगडबंधनात् ॥ ततो महाजनो नत्वा
चन्द्रकेतुं नृपो नमम् ॥ ४६ ॥ स्मृत्वा च पूर्ववृत्तान्तं नो चतुर्भयं

॥ स. ना. ॥ विदुलो **॥** राजा वशि कपुत्रो वीक्ष्य प्रोवाच सा दं वच **॥ ४७ ॥** देवा
 त्वाप्तं महः स्वमिदानीनास्मि ते भयम् **॥** इदानीमेव मुक्तत्वं क्षौर क
 र्मादि कंचरे **॥ ४८ ॥** ततो नृपवरः श्रीमान् स्वर्णरत्नविभूषणो **॥**
 अलङ्कृत्य वशि कपुत्रो वच सा तो वच दृशम् **॥ ४९ ॥** पुराणी तं च
 यद्वयं द्विगुणीकृत्य दत्तवान् **॥** प्रोवाच तौ ततो राजा गच्छेते द्वौ नि
 जाश्रमम् **॥ ५० ॥** राजानं प्रणिपत्या ह गन्तव्यं त्वत्प्रसादतः **॥** पू **॥ राम ॥**
 जाकृत्वा ततो साधु मंगलाचार पूर्वकम् **॥ ५१ ॥** आश्रमाय **॥ ७**

धनं दत्त्वा समर्थनं गच्छेयौ **॥ ५२ ॥** इति श्रीदेवधारणोऽसम्भारा
 यराजकथायां पंचमोऽध्यायः **॥ ५ ॥** श्रीमगवानुवाच **॥** किं य
 कियद्दूरं गते साधौ सत्यनारायणः प्रभुः **॥** जिज्ञासां कृत्वा साधौ कि
 मस्मिन् वनो स्थितं **॥ १ ॥** ततो महाजनो मतो हेतुया तं प्रहस्य च
 कथं पृच्छति भो दंडि नृमुद्रां नेतुं किमिच्छसि **॥ २ ॥** लतापत्रादि
 कंचैव वर्जिते तरणौ मम **॥** निवृत्तं तद्वचः श्रुत्वा सत्यं भवतु ते वच **॥**
 ३ **॥** स्वमुक्तागतः शीघ्रं दंडी तस्य समीपतः **॥** कियद्दूरं ततो गत्वा

॥ स. ना. ॥ स्थितः सिंधुसमीपतः ॥ गते दशिडुनिसाधुश्च कृतनिष्पत्तिमस्तदा ॥ ३ ॥
 स्थितां तरुणिं दृष्ट्वा विस्मयं परमं ययौ ॥ ४ ॥ दृष्ट्वा लतादिकं तत्र मू-
 र्छितो न्यपतद्गुवि ॥ लब्धसंज्ञो वशिष्ठकृत्तः भृशं चिन्तां परो भवत् ॥ ५ ॥
 तदा तु दुहितुः कां तो वचनं चेदमब्रवीत् ॥ किमर्थं कियते शोकः शा-
 पं दत्तं न भवति दशिडुना ॥ ६ ॥ शक्यते तेन सर्वं हि कर्तुं चात्र न संशयः ॥
 अतस्तच्छरणां यामो वीक्ष्य तार्थो भविष्यति ॥ ७ ॥ जामातुश्च व-
 चः श्रुत्वा तत्तत्काशं गतस्तदा ॥ दृष्ट्वा च दशिडुनं भक्त्या नृत्या प्रीत्वा

॥ राम ॥

१८

च सादरम् ॥ मया दुर्लभा देवमुग्धेन तव मायया ॥ यदुक्तं तद्द्वौ-
 नाथदुष्टं मोक्षमुमहसि ॥ १० ॥ यतः परहिताः सर्वे क्षमासा राश्च सा-
 धवः पुनः पुनस्ततो नृत्यात्तरो दशो कविकृतः ॥ ११ ॥ तमुवाच-
 ततो दशिडुविलपंतं विलोक्य च ॥ मारो दीभृता मे वाक्यं मम पूजा व-
 हिर्मुखः ॥ १२ ॥ मामवज्ञाय दुबुद्धे लब्धं दुःखं मुकुर्मुहुः ॥ तच्छु-
 त्वा भगवद्वाक्यं स्तुतिं कर्तुं समुद्यतः ॥ १३ ॥ माधुसूदाय ॥ त्व-
 माया मोहिताः सर्वे ब्रह्माद्यास्त्रिदिवौकलः ॥ तज्जानंति गुरुपं तथाश्च

॥ सना ॥

॥ यं चिदंविभो ॥ १४ ॥ मूढो हं त्वोक्तं जानेमोहितस्तवमायया ॥ प्र
सीद प्रजयिष्यामि यथाविभवविस्तरम् ॥ १५ ॥ पुत्रं वित्तं च सहस्रं
पाहि मां शरणागतम् ॥ श्रुत्वा भक्ति युते वाक्यं परितुष्टो जनार्दनः ॥
१६ ॥ वरं च वांछितं दत्त्वा तत्रैवा न्नरधीयतः ॥ ततोऽसौ वाचमाह
खड्गद्वारलादिपूरिता ॥ १७ ॥ कृपया सत्यदेवस्य सिद्धं सर्वं च वांछि
तम् ॥ दत्त्वा त्वा स्वजनेः साहं पूजां कृत्वा यथाविधिः ॥ १८ ॥ हर्षे
शासौ भवतू र्णा सत्यदेवप्रसादतः ॥ नाचमाह ह्यवेगेन स्वदेशमुग

॥ राम ॥

१६

मन्त्रतः ॥ १४ ॥ ततो जा मातरं प्राह पश्य रत्नपुरीमिमं ॥ इतं च प्रेषया
मास निजचिन्तस्य रक्षकम् ॥ १५ ॥ ततोऽसौ नगरे गत्वा साधुर्भा
र्यां व्यलोकयत् ॥ उवाच वांछितं वाक्यं न त्वावध्यां जलितदा ॥ १६ ॥
निकटे नगरस्यैव जा मा त्रा सहितो वशिष्ठा ॥ आगतो बंधुवर्गेऽथ
धने वहुविधे स तथा ॥ १७ ॥ श्रुत्वा इतं मुखं दाक्यं महद्वर्षवती
सती ॥ सत्यपूजां तदा कृत्वा प्रोवाच तनुजां प्रति ॥ १८ ॥ वृजा
मिश्री घृमा गच्छ साधुसंदर्शनाय च ॥ इति मातृवचः श्रुत्वा व्रतता

॥ सना ॥ वत्समापयत ॥ २४ ॥ प्रसादं च परित्यज्य गेना सायिपतिं प्र
 ति ॥ तेन रुष्टः सत्यदेवो भर्ता हरिं न तथा ॥ २५ ॥ संहत्य च ज
 ने स्साई जले तस्मिन् यमज्जयत् ॥ ततः कलावती दीना स्य ना
 लोक्य निजं यतिम् ॥ २६ ॥ शोकेन महता न च रुदंती चाप न
 भुवि ॥ दृष्ट्वा तथा विधा कन्यां न दृष्ट्वा तस्यति नरिम् ॥ २७ ॥ श्री
 तेन मनसा प्राह किमाश्चर्यमिदं त्विति ॥ चिंतया व्याकुलाः सर्वे व **॥ गम ॥**
 भ्रुवुर्वाहका नराः ॥ २८ ॥ ततो लीलावती साध्वी दृष्ट्वा तद्विह

२०

ता सती ॥ विललापाति दुःखेन भर्तारं चेदमब्रवीत् ॥ २९ ॥ इदानीं
 नोः कया साई कथं सो भूदलाक्षितः ॥ न जाने केन देवेन हेतुया चाप हरि
 तः ॥ ३० ॥ सत्यदेवस्य माहात्म्यं ज्ञातुं वा केन शक्यते ॥ इत्युक्त्वा विलला
 पाथ तत्र स्थैः स्वजनैः सह ॥ ३१ ॥ ततो लीलावती कन्यां क्रोडे रुत्वा
 हरोदह ॥ ततः कलावती कन्यां नृके स्वामिनि दुःखिता ॥ ३२ ॥ गृहीत्वा
 पादुकां तस्य सह गंतुं मुनोदधेः ॥ कन्यायाश्चरितं दृष्ट्वा सभार्यः सज्जनो व
 शिक ॥ ३३ ॥ अतिशोकेन संतप्तश्चिंतयामास धर्मविन् ॥ रुनो वा स

॥ सना ॥ त्वदेवेन भ्रांतो हंतं त्वमायया ॥ ३४ ॥ सत्यपूजां करिष्यामि यथाविभ
 वविस्तरे ॥ इति सर्वो समाह्वयकथितं च मनोरथं ॥ ३५ ॥ नत्वा च द
 राडवद्रूपो सत्यदेवेषु पुनः पुनः ॥ ततश्चुष्टो सत्यदेवो गगनाद्गोत्रं प्रति ॥
 ३६ ॥ जगाद वचनं चेदेनैवे अमवमन्यते ॥ आगतं स्वामि नुं द्रुमतोऽह
 स्ते भवत्यपि ॥ ३७ ॥ गृहं गत्वा प्रसादे च भुक्ता चायाति चेत्पुनः ॥ ल
 ध्वं भर्ता सुतासाधो भविष्यति न संशयः ॥ ३८ ॥ ततश्च प्राणा देवा ॥ राम ॥
 कथं भुक्त्वा गगनमराडते ॥ क्षिप्रं नदा गृहं गत्वा प्रसादे प्रतिगृह्य च ॥ ३९ ॥

३६ ॥ अपश्य सुतरा गत्य प्रति च स्वजनैः सह ॥ ततः कलावतीं जलाजगा
 दपितरं प्रति ॥ ४० ॥ सहिता त गृहं गच्छ विलम्बं कृतये कथम् ॥ न च
 त्वा कत्यका वाक्यं संजुष्टोऽभूद्गोत्रं क्लृप्तम् ॥ ४१ ॥ पूजनं सत्यदेवस्य कृत्वा
 च विधिपूर्वकम् ॥ धर्मे श्रवणं भुक्तिं साधुं जगाम निजं संदिरम् ॥ ४२ ॥ साति
 मासि च संक्रांतौ पूजां कृत्वा तथाविधा ॥ इह लोके सुरवं भुक्ता चांने सत्य
 परं ययौ ॥ ४३ ॥ अथ वान्यत्वं वक्ष्यामि शृणु ध्वं मुनि सत्तमा ॥ ४४ ॥

॥ स ना ॥ इति श्री रेवा स्वराडे सत्यनारायण रावत कथायां षष्ठोऽध्यायः ॥ ६ ॥
 सूत उवाच ॥ आसीद्गन्धर्वजो राजा प्रजापालनतत्परः ॥ प्रसादे सत्यदेव
 स्वत्यक्काऽऽख्यमवाप स ॥ १ ॥ एकदा सवनं गत्वा हत्वा बहुविधान्
 पशून् ॥ आगत्य वटमूलं यदृष्ट्वा सत्यपूजनम् ॥ २ ॥ गोपाः कुर्वन्ति
 संतुष्टं भक्ति युक्ताः सन्धिवा ॥ राजा दृष्ट्वापि दर्पेण गतो न नृनाम्
 स ॥ ३ ॥ ततो गोपगणाः सर्वे प्रसादे नृपलेनिधौ ॥ सत्याप्य पुनरा
 गत्य भुक्ता सर्वे यथेप्सितं ॥ ४ ॥ इदं प्रसादे सत्यज्वराजाऽऽख्यमवाप

॥ राम ॥
 २२

स ॥ तस्य पुत्रशतं नृसंधनधान्यादिकं च यत् ॥ ५ ॥ सत्यदेवेन तत्सर्वं
 वासितं प्रममनिश्चितं ॥ तत्तत्रैव गच्छामि सत्यदेवस्य पूजनम् ॥ ६ ॥
 इति संचित्य मनसा ययौ गोपालसंनिधिं ॥ ततो सो सत्यदेवस्य पूजो गो
 पगणैः सह ॥ ७ ॥ भक्तिश्चाचि तो भूत्वा चकार विधिना नृपः ॥ स
 त्वदेव प्रसादेन धनपुत्रीद्वितो भवत् ॥ ८ ॥ इह लोके सुखं भुक्त्वा य
 आत्सत्यपरे ययौ ॥ यदहं कुरुते सत्यव्रतं परमदुष्कृतम् ॥ ९ ॥ भु
 ष्येति च कथां पुराणां भक्ति युक्तः फलप्रदो ॥ धनधान्यादिकं तस्य भ

॥ ते सत्यप्रसादतः ॥ १० ॥ दारिद्र्यो लभते विभक्तं वंधो मुच्येत वंधनात्
 भीतो भयात् मुच्येत सत्यमेतन्न संशयः ॥ ११ ॥ इक्षितं च फलं भु
 क्त्वा चांते सत्यं पुं उजेत् ॥ इति वः कथितं विप्रः सत्यनारायणं व्रतम्
 १२ ॥ यत्कृत्वा सर्वं दुःखं भो भवति मानवः ॥ विशेषतः कलियु
 गे सत्यपूजा फलप्रदा ॥ १३ ॥ केचित्कालं वदित्यति सत्यमीशांतमे
 वहि ॥ सत्यनारायणं केचित्सत्यदेवं तथा परं ॥ १४ ॥ नानारूप
 धरो भूत्वा सर्वेषां मीशितप्रदः ॥ भविव्यतिकलो सत्यविष्णुरूपी स

॥ राम ॥

२३

॥ स-ना ॥ नाना ॥ १५ ॥ यद्दृष्टं तेनित्यं भूतोति पुनिसत्तमा ॥ तस्य नदं पति
 पापानि सत्यदेव प्रसादतः ॥ १६ ॥ इति श्री स्कंदपुराणे देवाखण्डे
 सत्यनारायणव्रतकथायां सप्तमोऽध्यायः ॥ ७ ॥ शुभमंगलं कुर्वन्
 श्रीसत्यनारायणाय नमः ॥ शुभम् ॥ ६ ॥ ॥ ॥ ॥

॥ राम ॥

२४

3587

अथसत्त्वंनारायणकथासमाप्ता

ASHA ARCHIVES

श्रीगणेशकेमला